

SLOVENKA

Glasiło slovenskega ženstva

Št. 20.

V Trstu 25. septembra 1897.

Letnik I.

Meseca oktobra se praznuje god teh-le slovanskih svetnikov :

2. Čudislava, 3. Vitomir, 6. Buňoslav, 7. Dragonika, 9. Bořivoj, Nadislav, 11. Zvonimir. 16. Velen, 17. Branko, Jadviga, 22. Zorislav, 28. Mila, 29. Gradimir.

Slovenke, dajte svojim otrokom le slovanska krstna imena!

Čudno ni.

Pod suho trto stojim —
Nobenega grozdá na sebi več nima.
Ob hiši na vrt strmim —
Vse cvetje končala je lanska zima.

Oziram se v pusti laz —
Ves gozd je posekla na njem sekira.
Pod manoj dolinska vas —
Vsak ogel pri hišah že kol podpira.

In konec vasi dekle?
Ni več dekle! Že davno je žena . . .
Oh, kaj sem opeval vse!
Zdaj ni mi po godu misel nobena.

Takó se ujeda, mori
Na svetu vse — različno — po svoje.
Jaz mislim, da čudno ni,
Če pesnik tudi se énkrate — izpoje.

Anton Medved.

Prva sreča

Slike po naravi — Ruski spisala M. Krestovska, po izvorniku poslov. Adolf Pahar.

(Dalje)

VII.

Na stopnicah pred hišo so se zbrali ljudje, da vzprejmejo mlade ter so radostno pozdravljali svojega

ljubljenca — Aljošo, kateri je vsem odzdravljaj in jih poljubljaj. Za-nj ni bilo tukaj ni tujih ni novih obrazov, on je vse poznal in ljubil že od mladih nog, in njega tudi so vsi poznali izza otroške dobe.

In Zini je jelo prihajati žal — zakaj ona tu nikogar ne pozna, zakaj je ona vsem tako „nova“ in tuja, kakor tudi njej vsi drugi.

Rada bi bila, kakor Aljoša, našla tukaj samo znane osebe, ter jih tudi tako radostno, kakor on, poljubila.

Bilo ji je nekako tesno pod splošnim radovednim ogledovanjem, bala se je, bo li „ugajala“. Zeló rada bi vsem ugajala, da bi nikdo ne mogel obsoditi Aljoše zaradi izbora, in nehoté je postajala vsa zmedena in konfuzna ne vedé, kako bi se držala, da bi „ugajala“. In ravno zató, ker je ugibala in namerávala to — ravno zató se ji ni podalo takó lahko, kakor tedaj, kadar se je kretala nevedé. Posebno jo je motila stara njanja (pestanja) Aljoše, katera ju je prva srečala tam doli na bregu. Zina je neprestano čutila na sebi njen vprašalni, nekako v dušo segajoči pogled in nehoté jo je bilo sram.

— Glej tu, njanja, — rekel je s ponosom Aljoša, — kako ženo sem pripeljal! Glej, ljubi jo takó, kakor mene!

— Kakó je mlada! — je rekla njanja, majáje se svojo sivo, v temno ruto zavito glavo, ne sočutno, ne nezaupno.

In tako ni Zina vedela, jo li njanja hvali ali kara, da je tako mlada.

Stopili so v veliko, pobeljeno dvorano, katera je služila tedaj v obednico, v sredini katere je bila pokrita miza in je šumél samovár.

Zina se je nehoté trudila ostati blizo tete Lize, do katere je čutila instinktivno zaupanje. Aljoša je bil takó vesel, ker se je vrnil domov, da nikakor ni mogel obsedeti na enem mestu. Sililo ga je, da bi takoj obletel ves dom, pogledal v vse dobroznane kote in ogle, uveril se, ali se je kaj premenilo v njegovi odsotnosti, ali se je kaj novega nabavilo. A Zina teta Liza ni pustila ž njim.

— Še pozneje utegneta! — rekla je ter jo posadila k sebi za čajno mizo. — Daj, da si oddahne, tudi tamno je že. Zdaj povečerjamo in potem se malo prej vležeta, po potovanji, a zjutraj vstaneta in vse ogledata.

Aljoša je odhitel sam, a Zina je ostala pri Lizi in teti Lizi v obednici in se razgovarjala z njima.

Vprašali sta jo, ali se je bilo prijetno voziti, ali ji Volga ugaja i. t. d. No Zina se še vedno ni mogla osvojiti in se je malo plašila. Teta Liza je prva zapazila to in, da bi je ne spravili še bolj v zadrego, dala je Lizi znamenje, naj je nikar ne izprašuje.

Ko se je Zina ozirala okolo, bilo ji je nekako čudno in tuje, da je tukaj v tej neznani dvorani, z njenimi porcelanastimi vazami po kotih in na steni s podobami starih dedov in babic v starinskih frizurah ter rumenih rutah okoli pleč, gledajočih na njo iz svojih zlatih, otemnelih okvirov.

Zdelo se jej je, da jo vsi gledajo z onim vprašalnim pogledom kakor Aljošina njanja in bárajo:

— A ti, kaka bodeš! Pazi!

V odprtih oknih se je videl velik vrt, z dolgimi drevoredi, ki so izginjali tam nekje v globini otemnelega zraka, zeleni vrhovi dreves so temno odsevali na zlato-rumenem, gasnečem nebesu, po katerem so begale poslednje bóje solnčnega zahoda.

In vse, kamor je pogledala Zina, vse ji je bilo neznano in nenavadno, ni verjela, da je „doma“ in da so vse te tuje, radovedno jo ogledajoče osebe — njeni sorodniki.

No skoro se je vrnil Aljoša, prišel je tudi Aleksej Markovič dajat razna povelja in razgovor se je takoj oživel.

Vsi domači so hoteli vedeti najmanje podrobnosti svatbe in potovanja in so jeli vpraševati Aljošo, kateri jim je z veseljem pripovedoval o vsem.

Teta Liza tudi mej razgovorom ni zabila gostiti svojih mladih ljudij. Pokladala jima je najbolje kose in silila jesti vedno še. No Zina ni mogla; bila je molčeca in se ni mogla osvoboditi od čustva nekake nerazumljive otožnosti.

Nasprotno pa je bil Aljoša tako vesel in oživiljen, kakor malokedaj. Ognjevito je pravil o vsem, vsi so umolknili in ga poslušali, veseleč se njega in se radujé, da je on, ta občni ljubljenec obitelji, brez katerega je bilo v domu naravnost pusto, zopet tukaj pri njih in zdaj za vselej.

Alekszej Markovič skoro ni trenil z očesom, gledaje ga, in Zina je zapazila, kako so v tem očesu zaigrale časi radostne solze, katere je v zadregi otrinjal hitro z vejic v svojo široko brado, kjer se niso videle.

Mrak je postajal vedno gostejši, a teta Liza ni užigala svetilke. Vedela je, da njen ljubljenec rad sanjari v mraku. Aljoša je vedno rekal, da se nikoli ne govori in misli tako prijetno in lahko, kakor v mraku, osobito poleti.

Kar je zažvrgolél v bližnjem bezgovem grmovji slavec.

Aljoša ga v žaru razgovora ni opazil, a Zina ga je čula in prihajalo ji je tako tožno - tožno na duši, da bi bila najraje zaplakala, sama ne vedé zakaj.

Ta slavec jo je po neki čudni igri spomnil hipoma na Petrograd, sorodnike... In takó je poželela videti vse; zleteti tja, k njim, samo na eno trenotje; biti pri njih v lepi, vselej tako jarko razsvetljeni obednici, v kateri se je bilo tako veselo shajati na čaj.

A mesto te svetle, jarke obednice, sedí v neznani sobi, prepredeni v kotih sè sivim mrakom, okolo sami novi obrazi, sami tuji glasovi.

A njeni pravi sorodniki — kje so? ... Tam daleko in Bog vé, kedaj jih bode videla... Čutila je, da zdaj, zdaj zaplaka in, ustrašivša se tega, je hitro vstala ter odišla, rekši, da se gre preoblačit.

Aljoša je vznemirjen pogledal nanjo; zdelo se mu je, da je čul solze v ženinem glasu in hotel je iti za njo, a teta Liza, ki je imela mnogo prirojenega, finega takta, ga je ustavila.

— Idi, hčerka, idi, mila moja... — rekla ji je tako tako toplo in laskavo, da so solze še više stopile v prsih Zine.

— Nič, nič, pusti jo za trenotje! — dejala je, ko je Zina odišla. — Nič, jutri vse mine!...

VIII.

Ko se je drugi dan Zina vzbudila, je bilo prvo, kar jo je iznenadilo, buketi nekih rudečih cvetic, katerih prej nikdar ni videla.

„Kje sem?“ ugibala je poluzaspana, ko se je nekje, uprav blizu nje, oglasilo tele in so zakokodákale kure.

Skočila je iz postelje, méla si oči, kakor delajo zaspani otroci, ter se udivljena ozirala okolo.

— Ah, da, da, Jablane! V Jablanah! — vzkliknila je, hkrati se spominjaje vsega, spustila okretno svoje bose nožice s postelje ter jela radovedno ogledovati sobo.

Aljoše že ni bilo. Njegova postelja je bila prazna; vstal je tako tiho, da ni vzbudil Zine.

Slamnati zastori na oknih so bili še spuščeni, a solnce, prodiraje skozi nje, padalo je v poševnih žarkih na čista, na novo okrašena tla in na beli mramorni umivalnik z malim zrcalom, od katerega so begali po stropu sedmerbojni „zajčiki“.

(Pride še.)

Poučno zabavna črtica o pismu.

Spisala Márica II.

V „Slovenki“ prejele smo že marsikatero dobro besedo o čtivu, danes pa hočemo spregovoriti besedico o pismenem izražanju mislij, sosebno pa o pisanji pisem. Način, kako ta ali oni piše, to je njegov zlog, je resna slika njegovega značaja. Kako nas včasih očara katero pismo in sicer ne toliko s svojo vsebino in vnanjo obliko, kolikor z lepim zlogom. Drugo pa je mogoče Bog zna,

kako cfrasto, kar se tiče etikete in mode, tudi vsebina bi še bila, a zloga ni, in pismo nas ne ogreje.

Pismo je že jako stara iznajdba na svetu, čeprav zakriva svojo častito starost in nagubano lice pod pajčolanom oblastne mode, katera je pomlajuje skoraj vsako leto, nalik pomlad naravo, spreminjaje mu sedaj velikost, sedaj papir, sedaj spet barvo.

Kakor hitro je dospel narod na ono stopinjo kulture, katera mu je potisnila v roko kakoršno si že bodi pisalo, rodila je ravno ista tudi pismo. Kar se tiče zgodovine pisem, znana so nekatera celó iz dobe starih orijentalnih rodov, a le posamezna, v dobi klasične stare dobe dosegla pa je korespondenca že večji razvitost. Stilistična oblika pisem seveda ni bila taka kakor dandanes, pa tudi vnanja je imela drugo lice. Pisma pa tudi niso služila toliko privatnemu, kakor javnemu življenju. V srednjem veku rabil se je, kakor sploh v Evropi, tudi v pismih največ latinski jezik. V samostanih in tudi v posvetnem svečeništvu se je gojila pridno korespondenca sosebno o cerkvenih zadevah, pa tudi druga pisma oskrbovali so največ duhovniki. Koncem srednjega veka pa so začeli narodi polagoma odslavljanje latinščine, posluževaje se materinščine, čeprav so se še dolgo rabili latinski naslovi, ravno tako sta se dnevnopis in napis še vedno rada pisala na latinskem jeziku. Navadno je stal na prvem mestu pozdrav ali pa službeni poklon, potem naslov, koncem pa se je oseba, katerej se je pisalo, navadno izročala v božje varstvo. Zlog je bil sploh šablonski, kakor še dandanes precveta v uradnih pismih. Pozneje se je odpravil pozdrav v začetku pisma in izročitev v božje varstvo umaknila se je uljudnim poklonom in frazam. Še v 18. stoletju izpremenil se je z večjim duševnim obzorjem napredujočega časa tudi zlog korespondence. Prijateljstvo, ljubezen in sploh razvijajoče se družabno življenje prisvojilo si je priložnost duševnega sporazumljevanja ter vvedlo v pisma neko naravno živahnost, o katerih se še prejšnjim pismom sanjalo ni, izvzemši v Francozih, kjer je bilo i družabno življenje jako razvito. Pa tudi Angleži so se ponašali mnogo prej z naravnim zlogom svojih pisem kakor Nemci.

V prastarej dobi se je pisalo na lesene ali kamnite plošče, prve pa so spet v modi na Tirolskem. Imajo obliko naše dopisnice, težo pa navadnega pisma, tako, da se frankujejo z znamko za 5 nvč. Lep dokaz za trditev neke dame, ki se je izrazila o modi tako le: „Kaj je moda? Poslušajte! Velik, velik sod, v koji se leto za letom poklada, kar se mora umakniti novemu, modnemu okusu. To traja tako dolgo, da je sod poln. Kakor hitro pa se to zgodi, obrne se sod narobe in kar je bilo lani najbolj staro, to je letos najnoveje.“

A da pridemo spet na svoj predmet, nadaljujmo z Egipčani, ki so pisali na neke liste, koje so si izdelovali iz stebel povodne rastline, papyrus, tako, da so cepili stržen na silno tenke, kolikor mogoče široke trakove, koje so potem močili z Nilovo vodo, polagali jih na deske drug vrh drugoga po počeznih plasteh, koncem pa jih stiskali ali bili s kladivom, gladili s školjkami in liste, ki so se sprijeli s pomočjo rastlinskega sleza, na

kojem je bogata imenovana rastlina, sušili na solncu. Od imena papyrus izhaja tudi današnje ime našega „potpežljivega“ papirja.

Indci in Kitajci pisali so na palmovo listje, Grki in Rimci pa so se posluževali voščenih ploščic. Pergament je bil v rabi že v 2. veku pred Kr., a splošno se mu je moral umakniti papyrus še-le v 3. in 4. veku po Kr. Okolo 12. stoletja beleži se pa rojstvo današnjega papirja, ki se dela iz cunj.

Sedaj pa preidimo od teh skromnih zgodovinskih podatkov na našo glavno nalogo, to je na zlog v pismih.

Kar so že Nemci zdavno odpravili, namreč začetek pisma s pozdravom in pa izročanje v božje varstvo na koncu, to je še v nas Slovencih v najlepšem cvetu, sosebno med prostim narodom, in meni se vidi, da je baš to naravno, kajti, če se dva prijatelja srečata, je prvo, da se srčno pozdravita, odhajaje pa vsaksebi, ne zamudi nobeden, zaklicati drugemu: „Z Bogom!“ ali „Bog te živi!“ „Bog te ohrani!“ „zakaj bi torej v pismih ne bilo to umestno? Kaj pa je pismo? Nadomestek je za ustmeni pogovor in čim bolj se mu približuje, posnemaje ga, tem popolneje se odziva svojemu smotru. Seveda ima naš kmet še drugo navado, da namreč „najprej prime pero v svojo desno roko, potem pa piše par besedij in pozdravlja čez hribe in doline, od zemlje do nebes, pa tri zlate rožce vmes“, vsak stavek rad začenja s pozdravom, koncem pa še enkrat pozdravlja, ali pa „vtakne pisemce v ključek ali je obesi na vrat belemu golobčku“, ki uživa zaupanje kakor pravi pravcati narodni „postillon d' amour“. Kot pravi sklep je seveda opetovano pozdravljanje in še-le sedaj te izroči v varstvo Bogu in Mariji ter se beleži običajno kot „Tvoj ljubeznivi“ N. N. Sosebno imenitna radi narodne šegavosti in dražestne nagajivosti, ki je nakopičena v njih, so ista pisma, ki potujejo od vojakov „K ljub'cam v vas“, od teh pa spet nazaj. Pisana so navadno v verzih, seveda največkrat po zanesljivem nemškem navodilu: „Reim dich oder ich fress' dich“.

Pri vsakem pismu razločujejo se trije bistveni deli, namreč vvod, zrno vse vsebine in konec. Celo naravno! Če nas kedo obišče s kako prošnjo v srcu, ne začne praviti koj na pragu, česa želi, ampak napravi majhno pripravo, potem še-le pride jedro samo. Vvod naj bo jedru primeren, misel naj se logično razvrščuje druga za drugo, tako, da si med posameznimi odstavki ni treba brvice še-le stvarjati. Da se odstavki sploh delajo in da se začenjajo z novo vrsto malce bolj proti sredini listovej, omenjam le mimogrede, da pa so žive priče bistrega, logičnega mišljenja, opozarjam tukaj s posebno važnostjo. Nova misel, nov odstavek. Kar se dostaje ločil, o tem nas uči vsaka slovnica, seveda ne vsaka jednako, a kedor se hoče poučiti najbolje, mora se zateči k najboljšim učiteljem.

Piše se tako, kakor se najtesneje vjema z naravo in zakoni našega mišljenja. Piši tako, kakor govoriš, govoriti pa moraš seveda tako lep jezik, da te ne bi nikakor bilo sram, najsi bi tvoj govor i kedo beležil ter ti ga pozneje pokazal. Naš jezik, poln blagglasja, je pa tudi vreden, da se goji z vso ljubavjo! Spominjam se,

da nam je za dobe mojih šolskih let dejal profesor, sicer zloglasni prijatelj Slovencev: „Sie können stolz sein auf ihre Muttersprache, denn nächst der italienischen, würde ich die slovenische als die Sprache der Musik bezeichnen.“

Naša vzgoja, ki se dogaja najčešče po šolah, polnih nam sovražnega duha, odtuji nas, žal, mnogokrat tako materinščini, da mislimo še celo tedaj v tujem jeziku, kadar pišemo slovenski. Obžalujem vsakega v imenu mile majke Slave, komur se je godilo in se še godi tako, a kot zanesljiv recept za protistrup tujega dnha svetujem ravno v istem imenu: čitati mnogo, mnogo domačega čtiva in sicer s svinčnikom v roki. Ogibati se tujih mislij kakor kače, tuje govornice pa kakor smrtnega greha. Resna volja v zvezi s srcem, kipečim požrtvovalnosti za narodni napredek in ugled, premagata vsak tuj napad.

Torej, sedaj pa h koncu . . . pisma namreč! Kakor vvod, mora biti tudi konec prikladen celej vsebini. V ljudske šoli učila sem se tudi, da ni treba staviti v pismo takih opomb, ki so odveč, n. pr.: „Spoštovani gospod, prosim ne bodite hudi, da Vam ne pišem tega pisma v praznični obleki, katere nimam, ker sem jo začel nositi za vsaki dan.“ Vzglede je bil za nas deco jako dober, a glede tega sem tacega mnenja, da vsak najbolj sam ve, kaj naj piše in kako naj piše, kar seveda narekuje stopinja medsebojne zveze, na koji stojita dopisujoči si osebi.

O etiketi in o modi za pisma ne maram govoriti, ker je skoraj gotovo, da ne bi povedala mnogo novega. S Slomšekom zakličem še enkrat: „Prav po domače, v čisti slovenščini naj teče tvoje pero!“

O večeru.

Ko solnčece gre na zapad,
Ko veje večerni že hlad,
Oblački po nebu plujó,
Žarijo kot čisto zlató.

In v duši spomini lepi
Bude na presrečne se dni,
Ko gasne sjaj upov in nad,
Ko gine življenja pomlad.

Kristina.

Iz Dr. Dežmanovih spisov.

O lepoti in negovanji človeškega telesa.

(Dalje).

V zdravih ljudeh, v katerih niso mišice slabe, je nelepo držanje samo navada, katera se vkorení prav lahko. Kot uzori lepega držanja nam služijo umotvorí starih umetnikov. V njih vidimo vedno ono srednje, ni

stegnjeno ni skrčeno, mirno držanje, koje tako izredno ugaja tenkovidnemu očesu. Hrbtenica mora stati sredi hrbta, os-vratnih kosti (vretence) pa se nagibati malo naprej, da more glava zavzeti napram trupu pravo mesto; prsna vretenca ali prsne kosti na hrbtenici, zaokroživši se nekoliko okoli zatilnika, morajo se ukopati v prsno votlino, v ženskih bolj nego v možkih, a bočna vretenca se imajo izbočiti proti križu. Tako bodo prsa izbočena, trebuh upade, a pleča pridejo v harmonijsko višino in v sklad z glavo in rokama. Glava ne sme imeti svojega težišča (Schwerpunkt) na zatilniku in biti nagnjena nazaj; tako držanje glave kaže prezirno oholost ali brezobrazno neumnost.

Udje ne smejo nikdar biti povsem stegnjeni, ampak treba je imeti roke napol vpognjene v laktu. Tako osobito kadar sedimo. Kako neugodno je gledati človeka, kako on žali pristojnost, ko sedi s stegnjenimi rokami in nogami!

Po držanju stasa ravna se hoja in kretanje.

Človek, kateri se lepo drži, kreta se vedno lahko in prijetno, a oni, koji se drži otrpnelo-trdo ali vpognjeno, kreta se vedno neslano in nespretno.

Najobičnejša kretnja je hoja. Rousseau je trdil, da je narava odločila tudi človeku, da hodi po štirih, ali da bi on bil poznal sestavo človeškega telesa in da bi jo bil primerjal s živalsko, uveril bi se baš o nasprotnem. Istina je, da deca hodi po štirih ali to zato, ker se še ne zna držati na nogah, kar za nje ni tako lahko, ker se človek stoječ na dveh nogah mora držati v ravnotežji.

Hoja se ravna vedno po težišči telesa.

V hoji premika se težišče telesa sedaj na eno, sedaj na drugo nogo, pa se lahko doseže, da na to osobito vpliva navadno pokončno držanje. Noge so v ženskih ustvarjene za bolj kratke korake; ako je ženska hoja prekoračila mejo malih korakov, ako je njena hoja nekako „grenadirska hoja“, izgubila je vso miloto ženskega koraka.

Večkrat je nelepi hoji uzrok obleka. Devojke, katere so dobile prehitro dolgo obleko, drsajo se hodé ter zanemarjajo pravo držanje nog, ker so pokrite z obleko. Tako se tudi s krutimi težkimi suknjami, katere je treba s kolena metati in rivati naprej, nauče devoyke na to, da bolj gazijo nego hodijo.

Hoja je kakor vsako kretanje potrebna za zdravje. Hoja, ali boljše rečeno šetnja (izprehajanje) je najobičnejše kretanje telesa, katero delajo ljudje radi zdravja. Naj izpregovorim torej nekaj o šetnji. S šetnjo spajamo telesno gibanje z dihanjem svežega zraka in z duševno zabavo. To troje je treba vedno imeti na umu in vršiti. Po zdravoslovnih načelih so sledeča pravila za šetanje: 1. Ne sme se izprehajati takoj po jedi, s polnim želodcem, ampak je treba čakati eno uro, dokler mine glavno želodčevo delovanje ter se želodčni sok izlije in počne kemijski delovati na jelo. Tedaj bode šetnja prav dobro koristila prebavljanju. 2. Početkom šetnje se mora hoditi počasi, potem malo brže a naposled zopet počasi. Držati se mora pri tem ravno po konci, čvrsto, pleča nazaj a

prsa naprej. 3. Na šetnji je treba večkrat globoko vzdihati, a se ogibati vsakega pušenja. Tudi roke je treba kretati, seveda samo toliko, kolikor dovoljuje pristojnost. Gospe, koje radi obleke in radi običaja ne pregibajo gornjega telesa, nemajo od šetnje toliko koristi kolikor one matere, katere se na šetnji igrajo z deco in s tem pregibajo vse dele telesa. 4. Da bode šetnja zdravju koristna, ne sme biti duhu naporna. Zato se je treba na šetnji ogibati globokega razmišljanja in napenjanja fantazije, a gledati, da se je kolikor možno veselo. 5. Dobro je, navaditi se izprehoda pri vsakem vremenu, po letu ali po zimi po dežji, snegu ali vetru. Treba se je seveda primerno oblačiti in čuvati. 6. Za učenjaka, uradnika in delavca je šetnja najkoristnejša v jutru pred zajutrkom, potem pa, ko je izpil kupico vode. Šetnja pa ne bodi ni predaleka ni prehitra. Ako se ne izprehajaš sam, ampak samodrug ali samotretji, tedaj pripravi vesel, nenaporen razgovor duh za resen posel. 7. V obče naj se človek šeta tako dolgo, dokler se čuti utrujenega.

Kdor se grdo drži in grdo hodi, onemu ne more niti kretanje biti lepo. Naj sedi ali stoji, naj pozdravlja ali priporoča se, naj izjavlja vesela ali resna, ohola ali ponižna, komična ali tragična čustva; vse bode v njem nelepo. Lahkota kretanja obstoja v tem, da se navadimo težino telesa razdeliti na več težišč zajedno ali menjaje in vrsté se. Vse telo se mora na harmonijski način strinjati z vsakim kretanjem. More li biti lep pozdrav, ako samo namignemo z glavo, ali samo podamo roko? Vse telo se mora pri vsakem pozdravu in drugem kretanju harmonijski strinjati z glavo in roko.

(Pride še.)

Márica.

M A T I.

Gospod, ozri se blagohotno
Na moje detešce slabotno!
S solzami prosim Te v očeh.
Ne vzemi ga kot žrtev za moj greh...

* * *

Nič več ne prosim sreče záse,
Le detešce naj srečno rase;
Ta prošnja moja noč in dan
Naj ne glasi v nebesa se zaman.
Usliši moje srčne želje!
Na mládost naj mi bo v veselje,
V uteho mi na stare dni,
Po smrti pa njegova se molitev
Za mojo dušo naj glasi! . . . .

Márica II.

Kaj in kako naj se čita.

(V odgovor c. g. Grešniku.)

Im Auslegen seid frisch und munter,
Und legt ihr nichts aus, so legt was drunter.
Goethe.

Pač čudne razmere vladajo v nas Slovencih. Samo da vzame kedo pero v roko ter napiše nekaj besed, že se kedo oglašá, da mu vse njegove besede preobrne in prekucuje, ter jih potem v čisto drugem smislu prereše-tuje, pretehtuje in — zavrže. K sklepu pa morda ravno tisto trdi, kakor njegova žrtva, samo da se drugače izraža. No, prav tako se je godilo meni. Upam sicer, da me je večina mojih cenjenih čitateljic in čitateljev umela prav, vendar hočem razjasniti svoje stališče tudi c. g. Grešniku držeč se prislovice: Clara pacta . . . .

Citirala sem bila stavek iz „pisma iz Pariza“ in baš ta ominozni citat je spravil c. g. G. iz duševnega ravnotežja. Ali sem pa morda naperila svoj članek proti njegovemu pismu? Menim, da ne. Saj sem še izrecno povdarjala: „Nočem se tukaj natančneje ozirati na vsebino navedenega pisma, kakor tudi ne na faktum, „kojega ne potrebujemo“. Dirnilo me je le neprijetno, čitaje, da mi Slovenci nikdar ničesar ne dosežemo in ne doživimo.

Nadalje sem pa karala le mlačnost, ki vlada v Slovencih, če gre za kak napredek, kako se odvrčajo vse novotarije s cenenim izgovorom: tega ne potrebujemo. Dokazati sem hotela torej le, da s tako kitajsko konservativnostjo ne dosežemo nikdar stališča med civilizovanimi, merodajnimi narodi. Citirani stavek me je torej le napeljal do tega razmotrivanja po takozvani asocijaciji misli.

Kaj pa g. Grešnik? V dolgi razpravi pripoveduje nekaj o bojaželjnosti in krvoločnosti starih Slovanov, o sedaj vladajočem boju Nemcev in Italijanov proti Slovincem, o špekulativnih politikastrih, ki slepijo narod i. t. d., stvari, ki niso prav v nobeni zvezi z mojim člankom. Ali pa hoče c. g. G. morda s tem povedati, da vedoma pretiravam, da ne rabim hujšega izraza? No, če je to mislil, naj mu bode povedano, da sem napisala omenjeni članek iz zgolj prepričanja, kajti nverjena sem, da se odpravljajo nedostatki le, če se javno grajajo, nikakor pa, če se prikrivajo in zatajujejo. Náš narod je mal, tega morda pač ne bode nihče zanikal. A po marljivem delovanju se bode i on vzel na višjo stopinjo, nego jo zavzema zdaj. Seveda se ne bode razvijal sam, po svoje, iz svoje sredine, iz lastne moči, kakor to mislijo nekateri ne preveč trezno računajoči rodoljubi, nego po vzgledu drugih, naprednih narodov. Ali je to sramotno? Ali nam kaže zgodovina sploh kak primer, da bi se bilo katero ljudstvo razvilo samostojno? Ne, vsi so se vspeli, naslanjaje se na kulturo starejšega naroda, kojega so naposled nadkrilili. Jediní Kitajci so se vzdržali za svojim nepredornim zidom tujega upliva, a kam jih je to dovedlo? Že stolet a, da ne rečem tisočletja, stojijo na isti kulturni stopinji — žalostna posledica samoljubne teorije o lastnih močeh.

Naslanjaje se na kulturo starejših narodov v za-

padu Evrope se bodo razcvitale tudi slovanske narodnosti — tedaj tudi mi. Da nas je *malo*, ne pride tu v poštev. Zakaj bi se tu v malem ne izvrševalo, kar se dogaja drugje v večji meri? Pa še nekaj. Zgodovina kaže, da ima vsak narod svojo prosvetljeno dobo, po kateri gre njegova moč navzdol. Zapadni evropski narodi so to dobo že imeli. Slovani jo še-le bodo. Prihodnjost velja Slovanom, torej tudi nam. Ne nam samim kot samostalnemu narodu, temveč v zvezi z drugimi Slovani.

Omenila sem v svojem članku, da nam treba pred vsem prav temeljite ljudske omike, brez koje je vsak napredek sploh nemožen. Koliko talentov — genijev se izgublja samo radi tega, ker ni sredstev, po kojih bi se mogli vspeti! Dajte nam *dobrih* ljudskih šol v *zadostujočem* številu, a dana bo vsakemu prilika, razviti svoje zmožnosti. Že Vodnik poje o Slovincu „Za uk si prebrisane glave“, a kaj nam hasne ta bistra glava, če se za plugom vgonablja *brez uka*? Potem pa tožimo, „malo nas je, nimamo jih“.

Če sem se pa ozirala konečno na par „praktičnih dokazov“, se mi to tudi ne vidi baš tako grajanja vredno, če prav niso naša duševna last. Potem takem bi si smel omisliti novo iznajdbo le tisti narod, kojega rojak jo je izumil. Seveda, če bi se držali Slovenci tega načela, bi se znali celó Culukafri kmalo znatno odlikovati pred nami.

Pa naj govorim o čtivu, o romanih in o znanstvenih, poučnih spisih in razpravah. V obče naj velja: to kar se čita, naj se čita pazljivo, premišljeno, kajti le tako je možno imeti o čitanju tudi užitka in haska. Hlastno „požiranje“ knjig je slaba razvada, možna le v napolizobražencu brez vsega okusa. Dobro je tudi, če se prepisujejo odstavki, ki se odlikujejo po posebno lepem slogu, po originalnosti idej ali sploh po čem drugem, v poseben zvezek. Tako se dobi scasoma zbirka lepih in dobrih misli, koje prebirati, ali vsaj prelistovati je gotovo pravi dušni užitek, saj je tako rekoč ekstrakt literature. Kolikokrat se pa tudi dogaja, da se spominjamo nejasno kakega izreka, ki smo ga nekdanj nekje čitali, a besedilo nam ne pride več prav na um, niti se ne moremo domisliti, kje smo ga čitali. Kako prijetno, če je zabeležen v literaturnem zvezku, tam ga dobimo gotovo kmalo brez težave. — Da treba znanstvene razprave tudi *umeti*, je morda samo ob sebi umevno. Čitanje samo nam dosti ne hasne, če ga ne umejemo. Zato se pa izključijo same ob sebi vse knjige, ki so spisane strogo znanstveno za strokovnjake. Priporočajo se le *poljudno spisane* razprave, kojih nam tudi ne manjkuje. Saj nam prinaša vsak leposlovni list pravo obilico takih spisov iz vseh strok človeške vede pa v obliki, ki je dostojna vsakemu omikancu.

Da pride za nas Slovence v poštev najpred *slovenska* literatura, mi morda vendar ni treba še posebno omenjati. Žal, da se dan danes le še preveč prezira v širših krogih. Posebno pa greši v tem naše ženstvo, ki jemlje rajši nemško knjigo, nego pa „Zvon“ ali pa knjige Matice Slovenske. Pač grajanja je vredno tako početje, vendar je pa umevno, če pomislimo, da se odtujejoje

naše deklice po nemških šolah do cela svojemu materinskemu jeziku. Celó one šole, ki se zovejo dvojezične, so vsaj v višjih razredih do cela nemške. Ni torej čuda, če se naše ženstvo še ni moglo sprijazniti s slovenskim čtivom, ki mu dostikrat še umljivo ni. Saj govori marsikatera prav gladko slovensko — v narečju knjig pa ne umeje, kakor če bi bil to drug jezik. Od tod tudi izrek, ki sem ga čula že neštevilo krat: „Krainisch kann ich, aber slovenisch nicht“. — Upajmo, da nas spravi v tem oziru nova višja dekliska šola v Ljubljani znatno na boljše.

Naj preidem do romanov, novel, povesti itd. Tega gradiva je toliko v svetovni literaturi, da je res izbor težava. Kedo nam pové, kaj je dobro, kaj slabo; kaj je čitanja vredno, kaj ne? Nekaterniki trdé, da je treba le dobrega ukusa in nekaj znanja, da si izberemo dobro čtivo. A — a — vpričo take trditve moram pač priznati svojo nezmožnost. — Torej kupim si knjigo, čitam jo s kritičnim očesom in pridem naposled do prepričanja, da stvar nič ne velja. A kaj mi hasne zdaj zvoniti po toči? Čitala sem jo zato vendar. — Boljše se mi vidi tedaj vsakako, ozirati se nekoliko na kritike. Seveda se moramo držati le resne kritike od kompetentne strani. Glasov onih kritikastrov, ki hvalisajo ali zamečejo le iz osebnih ali spekulativnih ozirov, pač ne smemo slušati. Tu treba pač nekaj znanja in če hočete tudi okusa, da se razloči, v katero kategorijo spada ta ali oni kritik. — Tudi imena najbolj slovečih pisateljev nam dostikrat niso porok, da dobimo res kaj dobrega v roko. Saj se vendar vsakemu pripeti, da časih zavozi, posebno pa, če se čuti nezmotljivega.

Es irrt der Mensch, solang er strebt.
Goethe.

Res, dober roman nam je prava duševna slast. Ne samo, da mora lepi, krepki jezik vsacega človeka, ki umeje jezikovne lepote, prav od srca razveseliti, a tudi vsebina sama nam daje dosti tvarine za razmišljevanje. Koliko zanimanja vzbuja že karakteristika glavnih oseb, seveda, če je vedel pisatelj načrtati svoje junake dosti plastično; koliko gradiva nam daje za psihološke študije! Nadalje krajevni opisi, situacije itd. Kedor zna čitati, najde vedno dosti, kar je pozornosti vredno, brez vsega ozira na dejanje samo, ki morebiti je tudi prav mično. Vrh tega pa razpravlja vsak boljši roman o raznih vprašanjih itd., da ga smemo imenovati resnično poučnega za onega, ki vé s potrebno pozornostjo čitati.

Kaj pa naše ženstvo? V obče premalo omikano, da bi se mogle vglobiti v čtivo, ga le površno preletava, zasledujoč le djanje. Vse drugo jim ni nič. Kar je poučnega, izobraževalnega, se jim izgubi, ker jim ne napravlja niti najmanjšega utisa. Zato pa segajo tudi rajši po tistih „skrupcalih, tistih petkrajcarskih romanih“ v kojih vlada navadno le preživa fantazija, ki slika s kričečimi barvami same neverjetne, sentimentalne ali pretirano hudobne osebe in nemožna dejanja. Tako čtivo seveda ni izobraževalno in baš pred njim sem že svarila v svojem članku o ženskih študijah. Grajala sem že tam tiste „prazne, mehkužne, neverjetne romane“, s kojimi

se zalagajo čitateljice iz posojilnih knjižnic, ter ob jednem tudi način čitanja, češ, navadno se prečita le prvih 10—12 strani in sklep. Seveda nisem takrat mislila, da bi bil kedo toli naiven, da bi to osobno vzel. — Ravno tako tudi nisem hotela sumarično zavreči vse literature, kakor mi očita c. g. Grešnik. Govorila sem o *slabem* čtivu, a on je mislil na *dobro*. Zdaj vidim, da le nisem bila dosti oprezna.

Kar pa se tiče ženske emancipacije, rajši kar nič ne odgovarjam, kajti za ta odgovor bi trebalo zopet celega članka. Vsakako se mi pa dozdeva, da je c. gosp. G. pojem o ženski emancipaciji sličen volilni pravici v splošni V. kuriji.

Torej pravico do izobrazbe imamo! Da, imeli smo jo že pred; saj nam ni nihče branil plačati drage privatne učitelje. Pa celó zdaj! Par tednov po izidu mojega članka „O ženskih študijah“ so se nam odprle tudi vi soke šole. Tega pa zdaj seveda še nisem mogla zabeležiti, ker, žal, nisem nobena pythia. Sicer pa vendar ne vem, če nam ta pravica ne prinaša samo „brodlose Künste“

Vsakako pa priporočam svojim sestram — tudi onim; ki ne mislijo nikdar pohajati visokih šol, poleg romanov tudi nekoliko fizike, kemije, logike itd. Slednje pa posebno tudi onim zastopnikom krepkejšega spola, ki mislijo odgovarjati na „Slovenkine“ članke.

D a n i c a.

Morda ...

Oj zvezdice prijazne,
Neba zlati cvetovi,
Svetilke ve ponočne, —
Orjaški vi svetovi.

Mordà se kdaj vam sanja
O zemlji, sestri vaši,
Kjer bol z radóstjo biva
V nesmrtni duši naši ...

V i d a.

Prevara.

Po zimi sem tolikrat mislil:
Ko pride gorko poletje,
Imel bom v naravi zavetje.
Vso žalost iz srca mi vzame
Veselih ptic ljubeznivo petje.

Osipljejo davno se rože,
Mladiče izpeljal je orel,

Na polji je klas dozorel —

In kaj imam od poletja?

Nič drugega ne, da sem močno ogorel.

Anton Medved.

Skopost in varčnost.

Po italijanskem prevela Marica.

Na tem blaženem svetu se zamenjuje čestokrat — in po krivici ekonomija sè skopostjo.

„L'homme sage et rangé met l'argent dans sa tête, mais il se garde bien de le mettre en son coeur“, pravi nek moder francoski pesnik, kar se pravi po naše nekako tako-le: Moder in reden mož deva denar v svojo glavo ali on se skrbno čuva, da mu denar ne pride v srce.

Te dve vrsti pojasnili bi dovolj pojem o ekonomiji in skoposti.

Prvi teh dveh izrazov pomeni čednost, veliko čednost, drugi izraz pa strast in sicer eno najbolj antipatičnih strasti.

Skrbno pa moramo paziti, da ko smo na vrhuncu, kateri označuje čednost, ne telebnimo v strast.

Ekonomija, drage čitateljice, je prava razdelitev naših dohodkov, ki so nam dani za naše potrebe.

Ona nas vodi k redu, k razmišljevanju, k delu.

Nekateri puntarski duhovi se vsemu temu brezmišelnó smejejo, kajti ekonomija se jim pač dozdeva jako mala krepost.

Ali verujte mi, zagotavljam vas, da to ni nikakova mala čednost; varčnost je podlaga miru in vsakega ugodnega življenja.

Pameten človek, naj bo že mož ali žena, ki ne troši več nego mu dovoljujejo njegovi dohodki, osobito ne, da si privoščí kako nepotrebno materijalno veselje, oni človek doseže najlaže srečo ali vsaj zadovoljnost. On gleda kakor umetnik predmet, ki mu ugaja in ga ne more dobiti, ne da bi zato zavidal srečnejšega.

Kakor se ne moremo polastiti zlatih solčnih žarkov, tako ne smemo poskušati polastiti se stvari, za katere bi morali izdati kar smo odmenili za potrebne reči.

Ali se moramo zato odreči za vedno zaželjenim stvarjem, ki nam ugajajo? Gotovo ne! Marveč delati bomo, da bodo zaželjene reči kdaj naše in ko si jih pridobimo pošteno ter z delom, tedaj lahko položimo roko zmagonosno nanje, z brezmejnim veseljem češ, to je sad našega truda!

Varčnost, kakor jo razumevam jaz, obstoja v tem, da znamo prav in pametno razdeliti dohodke, s katerimi lahko razpolagamo in ne v *stiskanji* teh dohodkov, katere bi devali na stran in s tem kratili brezpotrebno onim, ki žive v naši družini vsako ugodnost.

Najbolj varčni pa moramo biti — s časom: Franklin je rekel:

„Bodite bolj varčni s časom nego s katerokoli drugo stvarjo, ker čas je blago, iz katerega je narejeno življenje.

Koliko obžalovanja, koliko kesanja v srcu nas stane, ako pozabimo to sveto resnico!

Kakó so mislili in čutili „veliki“ ljudje.

Izkušnja nas uči, da zmernost v jedi in pijači nam daje zdravje bolj nego vsaka druga reč; množina jedi in raznovrstnost teh le škodi želodcu in otemni razum, čegar čistost je odvisna baš od jedi.

Platon.

Gospodstvo, bogastvo potrebuje ljubeznjivosti, da se mu odpusti sijaj; ponos (ne zamenjajte ga z oholostjo!) prija le slabi sreči ter dela, da jo spoštujemo.

B. de Stassart.

Preziraj enako one, ki se ti laskajo kakor one, ki te varajo. Prvi in drugi škodijo onemu, ki jim veruje.

Izokrat.

Če se ti kdo preveč klanja, bodi si v svesti, da se klanja nečemu drugemu, kar gotovo nisi ti.

Izokrat.

Ambicioznost je plašna, kadar išče, ponosna in drzna, kadar najde.

S. Gregorij.

Le n a r o d n a literatura utrjuje narod in ga dela nesmrtnega, seveda toliko, kolikor so nesmrtna človeška dela.

Palma.

Sè samo suho znanostjo in učenostjo bi ostalo človeštvo vedno nesrečno; le lepa umetnost sladi nam življenje.

G. Rovani.

Toileta je okvir več ali manj vreden, bolj ali manj okusen, od katerega je včasih odvisen vspeh pa tudi osoda predmeta, kojega oklepa.

Markiza di Riva.

Materam v svarilen vzgled.

Duhovita *Markiza di Riva* je pisala v izborni knjigi „Natura ed arte“:

„Kakoršna mati, taka hči“, pravi star pregovor. Ali vselej ta pregovor ni resničen. Me, ki smo trpele, bojevale se, potile, jokale; me delamo brez počitka, ker hočemo, da bi naši otroci imeli prijetnejše življenje in da bi bili oproščeni onih prevar, kojih je bilo polno naše življenje.

Me ženske, ki smo hodile med trnjem in robidovjem, sanjamo za deklice, ki nas bodo nadomestovale o samih rožah, katerih me nismo mogle trgati.

Da, zanje radosti, časti, bogastva in zdravja!

Kaj je ubogi materi borna in mučna osoda, ako

imajo vsaj hčere nekaj onih dobrot, katere bi bila pač ona morala imeti, a katerih ni vživala.

In žal! Matere hoteče imeti v svojih hčerah posestnice, učene in srečne dame, veliko mater dobiva mesto srečnih hčerâ, o katerih so sanjale, le — žen, ki niso na svojem mestu.

V slepi ljubezni, želeče odpoditi oblake z belih in čistih čel svojih deklic, branec, da bi njihove nežne ročice prijele za delo, ki se zaslepljenim materam ne zdi primerno za njih ljubljenske, mnogo tacih *poštenih mater* je dalo svetu dosti *nepoštenih hčerâ*.

Mesto, da bi ustvarile gospe iz čistega, ustvarile so punčike iz ponarejenega zlata!

Navajene pečati se le z lastno izobrazbo (ki je večinoma jako površna tudi, ako ima učiteljsko diplomu) rudé taka dekleta, ker je njih mati nižja, ako jih spremlja tija in sem, borno oblečena.

Ne zabim nikdar dekleta, katerega sem poznala pred mnogimi leti. Njena mati je bila pridna in ponižna šivilja: hodila je šivat po hišah. Grda, suha, malokrvna se je poročila jako pozno s čevljarjem, ki ni bil ni lep ni več mlad. Otrok se nista nadejala; ona je hodila kakor doslej po hišah, on pa je tolkel po podplatih ter vstajal gledat ali vre skromna juha za skromno kosilce.

Nepričakovano ju je Bog obdaril z dekletcem. Ker je bila mati bolehnâ, najela sta krepko kmetico za novorojenko, in ni bilo ni finih jedil ni darov za dojko dovolj. Vse, kar sta si prihranila, vse je šlo v onem času, dasi sta delala sedaj s podvojeno močjo. Samo, da bi se Ameliji (tako so zvali otroka) godilo dobro. Po dojki treba je bilo dekleta, da bi pazilo na otroka. Bog zna, koliko sta žrtvovala ona dva zato! Dekletce je pa rastlo ter bila kakor gospodičina, kateri se je moralo vstreči v vsem.

Zánjo je bila vedno posebna jed; v tem, ko se je oče hranil le s fižolom in mati se branila hrane po hišah ter mesto nje prosila rajši toliko odškodnine v denarji, imela je Amelija vedno, vsak dan svoj boeufsteak, ki je plaval v surovem maslu, jajca vedno sveža in vino v butiljkah.

„Kdo je spil moje vino? Manjka ga nekaj!“ kričala ja včasih mala egoistka. „Nobeden se ga ni dotaknil, angelj moj“, odgovarjala je dobra, predobra mati, smehljaje se, „oče in jaz pijeva vodo, to veš“.

In pravila je srečna mati to stvar naprej kakor nekaj izrednega o svojem otroku.

Z desetim letom je Amelija že deklamovala in sestavljala pesni (Bog moj, kakove pesni!). Ali vsaka napaka, vsaka neumnost bila je za stariše nov čudež, ki so že bili stari sedaj, a tem bolj srečni po čudežnem onem otroku.

Kaj njima to, da je bila drzna? Imela je toliko razuma in bila je takó naobražena! Grd značaj! Seveda bila je živahna, ker nista štedila ni denarja ni truda, da je zrastle krepka in zdrava. In naposled bila je tako lepa! Lepa je bila res, to se mora reči.

Nekega dne se je vanjo zaljubil mladenič, ki je bival njim nasproti. Zaljubil se je vanjo, ki je imela

go ste, plave lase, počesane vedno po najnovejši modi, pás ozek kakor osa v onih oblekah, katere je tako spretno izdelovala njena mati.

Prosil jo je za ženo. Bil je strojevodja pri železnici in vse ga je rado imelo, ker je bil priden, trezen, skromen. Ali . . . imel je očrnele roke od svojega rokodelstva, in dekletu, ki je sanjalo ves drugi ideal, ni ugaljal in odbila ga je. Stariši se niso protivili, kakó neki, ko njiju hči razumi vendar več nego oni! Potem — — potem sta se seveda kesala, ko jima je ušla necega dne z nekim trgovskim pomočnikom, ki je bil ves parfumovan, namazan in sè zavihanimi brčicami, a se je kmalu vrnila sama.

Gorjé, ako niso hčere vaše na pravem mestu!

• Materna ambicioznost, dasi je vredna spoštovanja, ne sme prestopiti mej. Za njenim krogom, za mejo tam je ból in čestokrat nepoštenje.

Kmetica imej doma svoje dekletu in ne daj ga služiti v mesto; delavka izuči svoje dekletu kakega rokodelstva ter ne dovoljaj, da sanja o stvarih, katerih ne more nikdar doseči!

In ti meščanska mati nauči svoje hčere ekonomije, reda ter vsposobi jo, da lahko pomaga rodbini!

M á r i c a.

Književnost in umetnost.

Govekarjeve novelice. Radi ocene, katero sem napisala v zadnji št. „Slovenke“ o „Salonski knjižnici“, mi je došlo od raznih strani od možkih in ženskih obilo očitovanj. Mislim, da me ali oni niso dobro umeli ali da sem se jaz izrazila tako neumevno. Ker ne maram tritati dragocenega prostora s polemikami, katere bi ne koristile nikomur, nočem tudi natisniti ne vseh contra in tudi ne kar je pro.

Odgovarjam kratko tu le na mnoge napade, kakor češ, da sem jaz knjižico hvalila in priporočala. Kaj sem hvalila in kaj priporočala, čitajte pazno, prosim! Hvalila sem Govekarjevo spretnost ter rekla, da mu nihče ne more odrekati talenta, dási on sam ve (in nadejamo se za gotovo), da bode isti talent še boljše vporabil. Čemu udrihati po prvencih, ki se kažejo kot taki le v tem, da je preveč mlade, vroče krvi v njih, po tehniki pa ne, vsaj po veliki večini ne? In Govekar sam kot talent in duhovit človek ve, da je na tem polji kmalu pri konci, da na tem polji mu ne preostaje več mnogo, da se bode moral tudi on vglobiti bolje v človeško dušo ter pogledati kaj se godi tam notri, kakor delajo vsi najmodernejši realisti. Francozi, Rusi, Italijani in tudi naše bratje Hrvati. Tudi v nas že jako spretno opisuje človeška čustva v poslednjih številkah „Ljub. Zvona“ Karol Dolenc. Res, lepo! V srcu, v duši, tam je toliko življenja, toliko misli, toliko želj, čustev, sreče, hrepenenja, bóli, prevare, da je ne popišejo milijoni pisateljev.

Za snov Govekarjevih novelic se nisem ogrela in bi se ne mogla; priporočala sem pa podjetje vrlega

Gabrščka, ker upamo, da ni ta knjiga prva in zadnja, katero izda „Salonska knjižnica“ in da dobimo baš iz te biblioteke še mnogo lepega in zanimivega in v svesti sem tudi, da nam baš to podjetje prinese kako Govekarjevo delo, ki vtolaži vse razburjene duhove ter zatemni celó to zbirko njegovih prvencev, nas pa osvedoči, da Govekar motri s paznim očesom napredujoče svetovne literature — p r a v i realizem in naj so mu vzgled tudi sami Francozje.

Da bi se navezal pa samo na enega — nikar! Oh, najnovejši francoski realizem kako je krasen, kako je fin! Seveda je ono čtivo Lotija, Bourget-a, Margareta le za izbrano boljše občinstvo, ker ne zahaja v cenenih knjigah v vsako koč, kakor neke vrste romani in slišala sem tudi, da morajo prevajalci drago, jako drago plačevati, ako hočejo kaj takega prevesti. A dási je čtivo drago, dosegle so knjige že jako veliko izdaj.

Pisalo se mi je tudi, zakaj nisem nasvetovala mesto „Karenine“ „Vojno in mir“. Zato, ker sem si mislila, da poreče naš svet: „Kaj bobna vedno le v ta roman, ali ne pozna družega, da vedno imenuje le tega?“ Seveda bi prevod „Vojne in mira“ bil še imenitnejši.

G. Govekar je preveč duhovit človek, da bi mi zameril moje opazke, saj jaz nisem svetovala, omenila sem le, kar je tako krasno in kar mi tako nepopisno ugaja, onim, ki so me grajali, mislim, da tudi vedó sedaj pričem so.

M á r i c a.

Kratka slovnica ruskega jezika. (*Краткая грамматика русского языка*). Sestavil: M. M. Hostnik in *Ročni rusko-slovenski slovar* (*Годной русско-словенский словарь*). Sestavil isto tako M. M. Hostnik. Obe knjigi izideta v kratkem vkupno; tiskata se že v „Goriški tiskarni“ A. Gabrščka v Gorici. Knjiga bode obsegala okoli 27 tiskanih pol, oziroma blizo 500 stranic navadne slovanske oblike. Opozarjam že sedaj na naše slovensko ženstvo na to knjigo; naroči naj si jo vsaka inteligentna ukaželjna Slovenka in s pomočjo obeh sestavkov umela bode skoro prekrasno ruščino.

Propali dvori, povest, spisal Janko Leskovar.

O svojem času sem ocenila in priporočala imenovano knjigo, katero je izdala „Matica Hrvatska“. Prekrasna je ta povest in tako fina, da jej je težko dobiti para. Da je bila in je moja hvala opravičena, dokazujejo tudi drugi kritiki n. pr. Sarajevska „Nada“. Obširna ocena prinaša najprej sučet cele povesti, potem pa dodaja kritik:

„Ako iščejo Leskovaru uzora radi fine analize, v kateri se kaže pravega mojstra, mislim, da mu jih v obče ni treba iskati, najmanje pa v Francozih. Leskovar je proučil ljudski duh, vglobil se v njegove podrobnosti in v razvitek naših čustev. Ta čustva se kažejo v malenkostih, kojih ne more opaziti navadni duh, ali umetniku ne ubeže. Besedica, okret, pogled, posmeh, pa celó sam molk izdaja več nego kateri koli govor. S tega pogleda je Leskovarova povest sorodnejša z ruskimi nego s francoskimi povestimi. Ruski pripovedovalci so v tem mojstri in za vzgled samim Francozom. Realističnemu pisatelju iskati uzora, to je toliko, kolikor odrekati mu

to svojstvo. Njemu je uzor priroda. On najde v njej vse. Ona mu je največja in edina šola. Težka je ta šola, ali kdor jo je razumel, more trditi, da je umetnik. Leskovar je psihološki analitik.

Leskovarova povest spada med najlepše produkte naše najnovejše književnosti, ako uvažujemo smer, s katero je napisana, predmet, s kojim se bavi in tehniški ter estetični del; vredna, da jo „Matica“ širi med čitajoče občinstvo. Odgovarja zahtevam moderne umetnosti, podučava pisatelje, kako jim je globoko vtopiti se v ljudsko dušo, predno začnejo črtati njene manifestacije.

To je realistična povest brez navadnih napak, koje spremljajo takova dela. Leskovar je dokazal, da se da napisati moralna povest v najnovejših zahtevah književnosti.

Tako „Nada“; mene pa jako veseli, da se vsa kritika strinja z mojo oceno, priporočam Slovenkam še enkrat povest, ki je po svoji finesi vredna kakega Lotija ali Paula Margareta. Matica.

Razno.

Poziv zadruga „Rinka“. Ob trojni meji štajerski, kranjski in koriški razprostirajo se divne Savinjske planine s strmimi vršaci in z romantičnimi gorskimi dolinami v vsej svoji veličastnosti. Pravi biser med prirodnimi lepotami pa je Logarjeva dolina, katera ima kaj sličnega samo v takozvanem Gavarnijskem cirkusu v Pirenejah na Španskem. Da-si lepota omenjene doline vsakega obiskovalca očara, tako se vendar promet tujcev tod še ni popel na óno stopinjo, kakor je pričakovati z ozirom na izredno krasoto spodnještajerske Švice. Vzrok temu je iskati v pomanjkanju dobrih cest in modernih gostilen.

Da se tem nedostatkom kolikor mogoče odpomore, se je ustanovila planinska zavetišča zadruga „Rinka“, katera namerava v Logarjevi dolini zgraditi hotel z enakim imenom, kateri naj vstreza vsem zahtevam današnjih turistov. Nedvojbeno bode sčasoma še tod nastalo gorsko letovišče.

Stavba bode imela dve veliki gostilniški sobi, verando, kuhinjo ter mnogo sob za prenočevanje. Pri hotelu je smrekov gozd, kjer se lahko napravijo razna igrališča in sprehajališča.

To podjetje je z ozirom na narodno gospodarstvo sploh in povzdigo turisticke še posebej največje važnosti in vredno, da ga vsi rodoljubi najkrepkeje podpirajo. V vzgled nam naj so Koroško, Tirolsko, Švica in Švedska, v katerih deželah se izredno mnogo (prav od domačinov) žrtvuje za tujce. od katerih dobé taisti vsako leto lepe dohodke.

Podpisani odbor prosi torej najvljudneje vse rodoljube in prijatelje krasnih planin, naj blagovolijo pristopiti kot udje k zadrugi „Rinka“. Deleži so ali opravični deleži po 10 gl. ali glavni deleži po 100 gl. Več je razvidno iz zadružnih pravil, ki se na željo vsakemu do-

pošljejo. Denar se naj pošilja blagajniku g. dru. Dečku, odvetniku v Celju.

Odbor zadruga „Rinka“

Dr. Juro Hrašovec
načelnik.

Dr. Ivan Dečko
blagajnik.

Naša glasbena akademija. Ako morejo biti Slovenci posebno ponosni na kaj, je to lepo dejstvo, da je naš narod vrlomuzikaličen. Toliko razuma za petje je najti redkokje, kakor prav v maloštevilnem narodu Slovencev. Nevedni pastirček na paši, trudaljubni oratar na polju, delavec poleg svojega stroja, obrtnik na svojem torišču, preprosta slovenska deklica in elegantna mestna dama, dijak, uradnik, duhovnik... vsak stan ljubi in neguje v Slovench lepo petje.

In vender! Prav mi Slovenci, stiskani in zatirani povsod in že od pamtiveka, prav mi Slovenci, ki smo borni v političnem in gospodarskem oziru, nimamo kar nič povoda za — petje. Prežalostno je naše stanje. Nu, stvarnica nam je kakor za ironijo vcepila ljubezen do petja, da se z njim tolažimo, da mej petjem pozabimo britke resnice: da smo narod povsod odvrinanih proletarcev.

Kakor oslepljen slavec, prav tako pojemo Slovenci menda prav radi svojega tužnega položaja toliko rajši in toliko lepše.

Nijeden drug narod nima razmeroma toliko pevskih zborov kakor naš. Ni je vezi, ki bi družila sicer često nesložne naše rojake toli trdno v trajno občestvo, kakor pesem. V vaseh, trgih, v naših mestih, v delavskih, obrtnih, dijaških, pa tudi v naših najboljših krogih obstajajo krepka pevska društva ali pevski zbori.

In ker je temu tako, reči moramo, da imajo Slovenci ljubezen do petja v krvi. Prav radi tega pa premore naš narod tudi toli izvrstnih pevcev, da se je oslavljal z njimi že pred najoholejšimi tujci, pa tudi mej velikimi slovanskimi rodovi. Naši Gerbiči, Nolliji, Weigleini, Pogačniki, Bučarji, Trtniki in drugi so nosili slavo slovenskega grla in slovenske pesni mej Italijane, Španjce, Nemce, Ruse, Hrvate in Čehe, in spomin na slovenske pevce je ostal in ostane še dolgo neizbrisljiv.

Slovenska pevska društva pa niso le zabavišča, nego so močne trdnjavnice narodne zavesti, ognjišča rodoljubja in velevažna odgojevališča. Za razširjenja prosvete in omike imajo slovenska pevska društva največjih zaslug. Kjerkoli obstaja pevsko društvo pet, deset, ali celo petnajst let, pozna se na narodu blagodejen upliv društvenega delovanja. In ako obstaja društvo že petindvajset let, dokazati je mogoče naravnost, da je velik del kulturnih pridobitev prav zasluga društva.

To pa se bo moglo dokazati letošnjo jesen o največjem slovenskem pevskem društvu, o naši slavni glasbeni akademiji, o naši vrli „Glasbeni Matici“.

Skoraj vso glasbeno literaturo nam je podala „Matica“, najboljše slovenske pevce in pevke, najboljše slovenske glasbene umetnike na glasovirju in goslih, najspretnejše koncertne voditelje nam je vzgojila „Glasbena Matica“. Globoko hvaležni morajo biti radi tega Slovenci temu društvu. To jesen se bode praznovala društvena

25letnica, in takrat nam bo dana prilika, proslaviti to najlepše glasbeno društvo, pa izraziti njega voditeljem, zlasti pa neumorno delujočemu predsedniku, ki stoji na čelu društva že vso dobo od njegovega početka, pa vsem faktorjem, ki imajo zasluge za to, da se je pospela „Glasbena Matica“ na tako visoko stopinjo popolnosti, zahvalo.

„Slovenski Narod.“

Slovanska opera. Na dvornem opernem gledališču na Dunaji vprizarjali bodo slovanska velika dela. Ker se je tam do sedaj zatirala slovanska umetnost, ježé se nemški nacionalni listi, da se slovanska glasba vpošteva letos s toliko vnemo — jeze se seveda le oni, ki ne razumejo prave umetniške vrednosti.

Prva noviteta (na cesarjevega godú dan, 4. okt.) pela se bode *Smetanova* opera „*Dalibor*“; druga noviteta bode na cesaričin god, dne 19. novembra, in sicer Čajkovskega „*Evgen Onegin*“, (veliko pesniško delo Puškinovo). — Prvi novosti in še ob takih svečanih prilikah bosta torej češka in ruska!

Naval — Pogačnik. Slovenec, g. Naval — Pogačnik, operni in komorni pevec v Berlinu, bode gostoval v gledališču „*An der Wien*“ na Dunaji v novi italijanski Puccinijevi operi: „*La boheme*“, ki se bode pela v prvič dne 1. okt.

Osamljene duše od G. Hauptmana. Zacconi, imenitni italijanski dramatik je žel zopet mnogo slave v Zagrebu. Prvi večer je predstavljal „*Osamljene duše*“ od Hauptmana, prekrasno delo — kos življenja. Že tu v Trstu so se čudili kritiki, kako more drama v 4 dejanjih brez vsake ljubavne scene, brez ljubezenskih dvo-govorov in sestankov, zanimati občinstvo prav do konca in polniti gledališče večer za večerom. Res, to Hauptmanovo delo je nekaj izrednega, krasnega, prizori vprav divni, resnica, da jo tako rekoč primeš z roko, zato pa ima toliko uspeha.

Komers slovenskih literatov, umetnikov in knjigo-tržcev se je vršil 13. septembra v elegantnih prostorih zgornje kavarne „*Narodnega doma*“. Komers se je obnesel, kakor piše „*Narod*“, v vsakem obziru jako povoljno. Udeležba je bila skoraj nepričakovano velika. S Koroškega, Štajerskega, Goriškega in Kranjskega so došli zastopniki domače literature, domačega slikarstva in kiparstva, domače glasbe in našega knjištva. Na komersu je bilo tudi nekaj dam. Po pozdravu urednika „*Lj. Zvona*“ je bil izvoljen predsednikom komersa profesor S. Rutar. V obširnem in temeljitem govoru je podal profesor V. Bežek one točke, radi katerih naj bi se vršil drugo leto kongres in o katerih naj bi se po referatih izvoljenega kongresnega odseka debatiralo in sklepalo. Po tem govoru so govorili še drugi navdušeni govorniki. V odbor za prireditve kongresa je bilo voljenih mnogo kužičevnikov in umetnikov in sicer nekateri za centralni komité v Ljubljani, drugi pa so zunanji odborniki. Med zunanjimi odborniki je tudi urednica našega lista, ki se bode trudila in skrbela zato, da se zbere prihodnje leto na shod literatov in umetnikov lep venec slovenskega ženstva, navdušenega za lepo knjigo in umetnost. Predsed-

nikom kongresnega odbora je bil izvoljen prof. Simon Rutar.

Vseslovenski shod, ki se je vršil 14. sept. v Ljubljani, zbral je onega dne v naši slovenski stolici cvet naroda hrvatskega in slovenskega. Tudi Čehi in Malorusi so bili zastopani. Dokazalo se je tudi sedaj, da obstoja slovanska vzajemnost in da ni le fantom, kakor bi radi videli naši sovražniki. Slovanska naša Ljubljana je imela onega dne praznično lice, kar je njenim prebivalcem osobito pa njenemu vrlemu in vzglednemu županu na čast, ki je vzpodbujal meščane, naj sprejmejo sijajno slovanske goste.

Ženske apotekarice. Glavna skupščina občnega avstrijskega lekarnarskega društva v Lvovu je sprejela resolucijo, da se ženskim dovoli v apotekarski stan.

Družba sv. Mohorja. Naša dična družba sv. Mohorja je imela letos 71.546 udov, žal, da 3687 manj nego lani. Kaj je li temu uzrok? Slovenke! Pazite da se v vašem krogu ne izgubi ni ena ovčica, pristopajo naj, a odstopa naj ne nikdo!

Koncert trž. ženske podružnice sv. Cirila in Metoda, ki se je imel vršiti v nedeljo 19. septembra, se bode vršil v nedeljo 3. oktobra. V slučaju slabega vremena vršil se bode v zaprtih prostorih.

DOMA.

Alkohol in otroci. Koliko se je pisalo in spominjalo z govorom o tem! In vendar je še vedno tudi v nas Slovencih takih starišev, ki trdè, da so alkoholične pijače otrokom potrebne.

V nekem svojem predavanju govoril je zdravnik dr. Nothnagel o tej stvari tako-le: „Velik greh je, ako se otrokom daje piti žganje, pivo ali vino. Do 14. leta bi ne smel noben otrok piti *ne vina, ne piva, ne čaja, ne kave*. Vsa ta vznemirjajoča sredstva otrok lahko pogreša. Zločin je, ako zdravnik trdi, da vino redi in naravnost otročje je pa, če zdravnik še pravi, da rdeče (črno) vino krepí bolj nego belo. Nadejam se, gospóda moja, — govoril je dr. Nothnagel — da nehate enkrat s temi otročjimi rečmi. Otroci ne potrebujejo teh vznemirjajočih sredstev, ona so zanje neizmerno škodljiva in prosim Vas, da v svoji zdravniški praksi ne dovoljujete otrokom nobene opojne pijače; ker ona naravnost strašna nervoznost našega časa je posledica prezgodnjega vživanja alkohola. Zdravniška veda je dognala, da alkohol vpliva škodljivo na srce, jetra in obisti. Škodljivi vpliv alkohola je pa tem večji, čim slabši je organizem. Slabotni ljudje, pred vsem pa otroci, so škodljivemu vplivu bolj podvrženi nego močni možje. Ker je otrok po zunanosti enak odraslemu človeku, zato mislijo mnogi, da je otrok tudi v notranosti, če tudi vse bolj v malem, popolna slika odraslega človeka. Nič ni napačnejšega nego je ta trditev. Naj se le pomisli, da je okostnica v novorojencu sestavljena večjidel iz nežnih delcev in da kosti še dolgo ne dobè vseh onih lastnosti kakoršne imajo kosti v odraslih ljudeh. Osobito so pa možgani prav posebno nežni. Ne-

broj živcev, ki prepegajo možgane na razne strani ter vežejo vse živčevje, so tako ustvarjeni, da je od njih odvisna sposobnost spomina, misli in vtisov. Odrasli človek, katerega možgani so že dovršeni, kljubuje vse drugače škodljivemu vplivu alkohola in vendar vidimo iz statistik norišnic, da je 30—40 odstotkov vseh umobolnih taci, ki so vživali obilo opojne pijače, razvidno je torej, kako strašno vpliva alkohol na delovanje možganov.“

Dr. Thomas, profesor na univerzi v Freiburgu, piše: „Nedvomno je, da je alkohol v vsaki podobi bodisi tudi kot lahko pivo ali lahko vino strup za zdravega otroka! On škoduje že zato, ker mu pokvari slast za mleko, najboljše otroško hranilno sredstvo. S pogostim vživanjem opojnih pijač vzgoji se otrok v poznejšega pijanca, zatorej je zdravje prej ali slej pokvarjeno in življenje skrajšano. *Dojencu je že pivo škodljivo, katero pije njegova dojka.* Starejši otroci izgubé z opojnimi pijačami duševno svežost poleg telesne; oni bodo zgodaj zreli, uče se nezadostno in postanejo malokrvni. Tudi njihov značaj se čisto pokvari; prej krotki in ubogljivi, postanejo po alkoholu razdražljivi in trdovratni.“ Otroci, ki pijó opojne pijače, so navadno najbolj zaspani, nesposobni učenci. Tako je alkohol škodljiv za telesno zdravje in duševni razvoj otrok.

Listnica uredništva.

Vsem onim pošiljateljem pesni naznanjam, da je naš pesnik zavrgel ves nagrabek, katerega sem mu poslala v pregled. Med drugim mi je pisal naš pesnik — kritik: „Čutim pri večini pošiljateljev podobnega blaga, da ne znajo, kar je tako potrebno, namreč slovnice. Zlasti dijakom bi bilo zdravo „raztolmačiti“, kaj je „slučajno“ napačnega v njih delih.“

Naše prejtoli pridne sotrudnice: Milka, Dimitrija, Feodora (one povesti ne morem tiskati) na delo! Prešli so počitki.

Danica Prosim kaj za rubriko „doma“ in sploh kaj praktičnega. Srčen pozdrav!

Jedini zastop

tovarne „GUTENBERG“ v Gradcu za
trgovinske registre zistem

„Patent Workman Chicago“

izvršuje vsako delo glede trgovinskih
registrov, brošur in plakatov po naju-
godnejših cenah.

Za naročbe in nadaljnja pojasnila
obrniti se je do glavnega zastopnika,

Arnolda Coen

TRST — Acquadotto 35 — TRST

Alessandro Levi & Minzi
Trst, via Riborgo, 21 in Piazza Vecchia
št. 21.

zaloga pohištva

in tapetarij vseh slogov, lastnega izdelka. Bogato skladišče ogledal in vsakovrstnih slik. — Na zahtevanje ilustrovan cenik zastonj in franko. Naročeno blago stavlja se parnik, ali na železniško postajo, ne da bi za to računil stroške.

Naznanilo!

Spodaj podpisani raznašalec lista „Edinost“, ki je zajedno **urar**, priporoča se toplo p. n. občinstvu za popraviljanje vsakovrstnih ur.

Udani

Friderik Colja

vratar hiše št. 8 ulica Solitario.

Njegova Svetost Papež Leon XIII.

sporočil je po svojem zdravniku profesorju dr. Lapponi-ju lekarnarju PICCOLI-ju v Ljubljani najsrčen jšo zahvalo za Njegovi Svetosti vposlano

tinkturo za želodec

Omenjeni zdravnik, kakor veliko drugih odličnih profesorjev medicine so

Piccoli-jevo tinkturo za želodec I preskusili, ter jo priporočajo kot izvrstno krepilo za želodec, katera krepča želodec, pomnožuje tek ter povspesuje prebavanje in čiščenje.

Cena: 1 steklenica 10 nvč. 12 steklenic z zavijem 1 gld. 36 nvč., poštna pošiljatev 70 steklenic 6 gld. 50 nvč.

Najvišje priznanje

lekarju PICCOLI-ju v Ljubljani kot prirejevalcu

kapljic za zobe,

katere je z zadovoljnim vspehom Nj. o. in k. Vis. prejasna gospa prestolonaslednica-udova nadvojvodinja ŠTEFANIJA izvolila opetovano uporabiti.

Cena steklenici 20 nvč. 10 stekl. 1 gld. 50 n. Naročbe o pošiljanju se točno proti poštnem povzetju

List zhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v bakarnah: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratniku (Sv. Jakob po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravnistvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, hšt. 3, II. nstr

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc. Trst.